

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 21
QUYÊN THỨ 512
HỘI THỨ BA

Phẩm
BẠN LÀNH
Thứ 18

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát mới học Đại thừa làm sao học được Bát-nhã, Tĩnh lự, Tinh tiến, An nhẫn, Tịnh giới, Bồ thí Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát mới học Đại thừa muốn học Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, trước nên gần gũi vâng thờ cúng dường bạn lành chơn tịnh năng khéo tuyên nói phân biệt Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa. Nghĩa là khi thuyết kinh Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm dạy răn dạy trao các Bồ-tát mới học Đại thừa rằng: “Đến đây, thiện nam tử! Người nên siêng tu Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Khi người siêng tu,

nên đem vô sở đắc mà làm phương tiện, cùng tất cả hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Người chớ đem sắc uẩn cho đến thức uẩn mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhãn xứ cho đến ý xứ mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem sắc xứ cho đến pháp xứ mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhãn giới cho đến ý giới mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem sắc giới cho đến pháp giới mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhãn thức giới cho đến ý thức giới mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhãn xúc cho đến ý xúc mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Cũng chớ đem địa giới cho đến thức giới mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhân duyên cho đến tăng thượng duyên mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem vô minh cho đến lão tử mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nội không cho đến vô tánh tự tánh không mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem chơn như cho đến bất tư nghì giới mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem khổ tập diệt đạo thánh đế mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn mà lấy Vô thượng Chánh

đăng Bồ-đề. Cũng chớ đem Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem Cự hỷ địa cho đến Pháp vân địa mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem năm nhãn, sáu thần thông mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng chớ đem nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí mà lấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Thiện nam tử! Nếu chẳng lấy sắc bèn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cho đến chẳng lấy nhất thiết tướng trí bèn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện nam tử! Người khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chớ tham đắm sắc thọ tướng hành thức, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Sở dĩ vì sao? Vì sắc cho đến nhất thiết tướng trí chẳng đáng tham đắm. Vì có sao? Thiện nam tử! Vì tất cả pháp tự tánh không vậy”.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng làm việc khó, đôi trong tất cả pháp tự tướng không mong cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng làm việc khó, đối trong tất cả pháp tự tướng không mong cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Thiện Hiện phải biết: Các Bồ-tát Ma-ha-tát tuy biết các pháp đều như việc huyễn, nói rộng cho đến như thành tâm hương tự tướng đều không, mà vì thế gian được nghĩa lợi nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì khiến thế gian được lợi ích nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì khiến thế gian được an vui nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì muốn cứu vớt các thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm nương về cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm nhà cửa cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì muốn chỉ đường rớt ráo cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm còn bãi cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm nhật nguyệt cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm đèn đuốc cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm thầy dẫn đường cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm ông tướng sủy cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì làm chỗ về tới cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến thế gian được nghĩa lợi nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát vì muốn giải thoát các việc khổ não cho tất cả hữu tình, tu hành bố thí cho đến bát-nhã phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến thế gian được nghĩa lợi nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến thế gian được lợi ích nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát vì vớt năm thú hữu tình sợ hãi an để nơi bờ Niết-bàn kia không run sợ, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát khiến thế gian được lợi ích nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến thế gian được an vui nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát vì vớt hữu tình buồn khổ sâu nảo an để nơi bờ Niết-bàn kia yên ổn, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến thế gian được an vui nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì muốn cứu vớt các thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát thấy các hữu tình đọa ba ác thú, vì muốn cứu vớt khiến tu nghiệp lành, lần nường pháp Tam thừa mà đến lìa khỏi, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì muốn cứu vớt các thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nường về cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát vì khiến tất cả khổ sanh lão bệnh tử sâu thán buồn ép bức hữu tình, mau được giải thoát các khổ sanh thấy đến trụ cõi vô dư y Bát-niết-bàn, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nường về cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nhà cửa cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát muốn vì hữu tình nói tất cả pháp đều chẳng hòa

hợp, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nhà cửa cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Vì sao tất cả pháp đều chẳng hòa hợp?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các sắc chẳng hòa hợp tức sắc chẳng thuộc nhau. Nếu sắc chẳng thuộc nhau tức sắc không sanh. Nếu sắc không sanh tức sắc không diệt. Nếu sắc không diệt tức sắc chẳng hòa hợp. Thọ tướng hành thức nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí cũng lại như thế. Các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn vì hữu tình nói tất cả pháp đều có tướng chẳng hòa hợp như thế, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát muốn chỉ đường rớt ráo cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề muốn vì hữu tình nói pháp như vậy: Là sắc bờ kia tức chẳng sắc, thọ tướng hành thức bờ kia tức chẳng thọ tướng hành thức. Nói rộng cho đến nhất thiết trí bờ kia tức chẳng nhất thiết trí; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí bờ kia tức chẳng đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Thiện Hiện! Phải biết như tướng sắc thấy bờ kia, tất cả pháp cũng vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Nếu tất cả pháp đều như tướng sắc thấy bờ kia ấy, vì sao Bồ-tát Ma-ha-tát đối tất cả pháp ưng hiện đẳng giác? Sở dĩ vì sao? Vì chẳng phải trong sắc bờ kia có phân biệt như vậy rằng đây là sắc, đây là thọ tướng hành thức, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Chẳng phải trong thọ tướng hành thức nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí bờ kia có phân biệt như vậy rằng đây là sắc,

đây là thọ tướng hành thức nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Chẳng phải trong sắc bờ kia có phân biệt như vậy rằng đây là sắc, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Như vậy cho đến chẳng phải trong nhất thiết tướng trí bờ kia có phân biệt như vậy rằng đây là sắc, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí. Vì tất cả pháp bản tánh không vậy.

Thiện Hiện phải biết: Việc các Bồ-tát Ma-ha-tát rất là khó. Nghĩa là mặc dù quán tướng tất cả pháp đều vắng lặng, thăm sâu màu nhiệm mà tâm chẳng chìm đắm, khởi nghĩ này rằng: Ta đối pháp đây hiện đẳng giác rồi chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình tuyên nói khai chỉ pháp vắng lặng sâu màu ấy. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát muốn chỉ đường rớt ráo cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát làm còn bãi cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Ví như trong biển sông hồ lớn nhỏ, đất cao ở được, nước dớt chung quanh gọi là còn bãi.

Như vậy, Thiện Hiện! Sắc cho đến thức dớt ngăn trước sau nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí dớt ngăn trước sau. Do vì dớt ngăn trước ngăn sau nên dớt tất cả pháp. Tất cả pháp đây dớt ngăn trước sau tức là như thật vắng lặng nhiệm màu, nghĩa là Niết-bàn không, vô sở đắc, đường dớt, ái hết, không còn, lìa nhiễm, dớt hẳn rớt ráo. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát cầu chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề muốn vì hữu tình tuyên nói khai chỉ các pháp dớt ngăn mé trước sau như thế, là như thật sâu thăm vắng lặng nhiệm màu. Đây là Bồ-tát

Ma-ha-tát làm cõn bã cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nhật nguyệt cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát vì phá vỡ trứng vô minh đêm dài che khuất hữu tình nặng nề đen tối vậy, vì chữa bệnh mù mắt cho hữu tình không thấy biết khiến sáng tỏ vậy, vì làm soi sáng cho tất cả hữu tình ngu mờ vậy, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm nhật nguyệt cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm đèn đuốc cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát muốn vì hữu tình tuyên nói sáu thứ Ba-la-mật-đa và kinh điển nghĩa thú chơn thật tương ưng, bốn nhiếp sự phương tiện dạy dẫn, khiến siêng tu học, trừ diệt các thứ vô minh đen tối, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm đèn đuốc cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm thầy dẫn đường cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát muốn khiến hữu tình xu hướng đường tà lìa đi bốn thứ chỗ chẳng nên đi, vì nói một đường khiến về chính vậy, vì kẻ tạp nhiễm được thanh tịnh vậy, vì kẻ sâu não được hõn hở vậy, vì kẻ buồn khổ được vui mừng vậy, vì kẻ phi lý được đúng lý vậy, vì kẻ trôi lãn được quay về vậy, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm thầy dẫn đường cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm ông tướng sủy cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát mong cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề muốn vì hữu tình tuyên nói khai chỉ sắc không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh; thọ tướng hành thức không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh, nói rộng cho đến nhất thiết trí không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm ông tướng sủy cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm chỗ về tới cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát mong cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, muốn vì hữu tình tuyên nói khai chỉ sắc lấy hư không làm chỗ tới, thọ tướng hành thức lấy hư không làm chỗ tới. Nói rộng cho đến nhất thiết trí lấy hư không làm chỗ tới; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí lấy hư không làm chỗ tới. Vì tất cả pháp đều như hư không vô sở hữu vậy. Muốn vì hữu tình tuyên nói khai chỉ sắc chẳng tới chẳng phải chẳng tới. Vì có sao? Vì tánh sắc không, trong không không có tới không chẳng tới vậy. Thọ tướng hành thức chẳng tới chẳng phải chẳng tới. Vì có sao? Vì tánh thọ tướng hành thức không, trong không không có tới không chẳng tới vậy. Nói rộng cho đến nhất thiết trí chẳng tới chẳng phải chẳng tới. Vì có sao? Vì tánh nhất thiết trí không, trong không không có tới không chẳng tới vậy. Đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng tới chẳng phải chẳng tới. Vì có sao? Vì tánh đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không, trong không không có tới không chẳng tới vậy. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm chỗ về tới cho thế gian nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không, vô tướng, vô nguyện làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không, vô tướng, vô nguyện, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không khởi không tác làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không khởi không tác, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không sanh không diệt làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không sanh không diệt, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không nhiễm không tịnh làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không nhiễm không tịnh, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy vô sở hữu làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong vô sở hữu, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy như mộng cho đến như thành tâm hương làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong như mộng cho đến như thành tâm hương, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy vô lượng vô biên làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi.

Vì có sao? Vì trong vô lượng vô biên, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy chẳng cho chẳng lấy làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong chẳng cho chẳng lấy, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy chẳng lên chẳng xuống làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong chẳng lên chẳng xuống, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy. Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không đi không đến làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không đi không đến, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không thêm không bớt làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không thêm không bớt, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không vào không ra làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không vào không ra, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không nhóm không tan làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vì trong không nhóm không tan, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không hợp không lìa làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt

khỏi. Vì có sao? Vì trong không hợp không lia, tới cùng chẳng tới chẳng khá được vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy ngã cho đến kiến giả làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Ngã cho đến kiến giả hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không ngã cho đến không kiến giả làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Không ngã cho đến không kiến giả hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy thường lạc ngã tịnh làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Thường lạc ngã tịnh hãy rất ráo vô sở hữu hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy vô thường, khổ, vô ngã, bất tịnh làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vô thường, khổ, vô ngã, bất tịnh hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy việc tham sân si làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Việc tham sân si hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy việc thấy sở tác làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Việc thấy sở tác hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy chơn như cho đến bất tư nghì giới làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Chơn như cho đến bất tư nghì giới hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy không động làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Tánh không động hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy năm uẩn làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Sắc cho đến thức hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu chỗ nội làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Chỗ mắt cho đến chỗ ý hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu chỗ ngoại làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Chỗ sắc cho đến chỗ pháp hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu nội giới làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhãn giới cho đến ý giới hãy rất ráo vô sở hữu, hướng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu ngoại giới làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì

có sao? Sắc giới cho đến pháp giới hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu thức giới làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhãn thức giới cho đến ý thức giới hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu xúc làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhãn xúc cho đến ý xúc hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu thọ làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu giới làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Địa giới cho đến thức giới hãy rất ráo vô sở hữu, huông có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy bốn duyên làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy mười hai nhánh duyên khởi làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Vô minh cho đến lão tử hãy rất ráo vô sở hữu, huông đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy sáu Ba-la-mật-đa làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy mười sáu không làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nội không cho đến vô tánh tự tánh không hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy bốn thánh đế làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Khổ tập diệt đạo thánh đế hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy ba mươi bảy phần pháp Bồ-đề làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy bốn tinh lục, bốn vô lượng, bốn vô sắc định làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Bốn tinh lục, bốn vô lượng, bốn vô sắc định hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy ba môn giải thoát làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy Tam thừa thập địa làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy Bồ-tát thập địa làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy năm nhãn, sáu thần thông làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Năm nhãn, sáu thần thông hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy Như Lai mười lực, bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, mười tám pháp Phật bất cộng làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng hãy rất ráo vô sở hữu, huống đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả hãy rất ráo vô sở hữu, hưởng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo hãy rất ráo vô sở hữu, hưởng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả hãy rất ráo vô sở hữu, hưởng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hãy rất ráo vô sở hữu, hưởng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề hãy rất ráo vô sở hữu, hưởng đối trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chư Phật Vô thượng

Chánh đẳng Bồ-đề hãy rớt ráo vô sở hữu, hưởng đôi trong ấy có tới chẳng tới khá được.

Thiện Hiện! Tất cả pháp đều lấy Dự lưu cho đến Như Lai làm tới. Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối tới như thế chẳng thể vượt khỏi. Vì có sao? Dự lưu cho đến Như Lai hãy rớt ráo vô sở hữu, hưởng đôi trong ấy có tới chẳng tới khá được. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì làm chỗ về tới cho thế gian, nên phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Ai năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây rất sanh tin hiểu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát lâu đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề phát ý cầu tới, tinh siêng tu hành, đã từng cúng dường vô lượng chư Phật, ở chỗ chư Phật đã phát thệ nguyện rộng lớn, trồng nhiều căn lành đều đã thuần thực, được vô lượng bạn lành nhiếp thọ hộ niệm, mới năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây rất sanh tin hiểu.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này dùng những tánh nào, tướng nào, trạng nào, mạo nào năng sanh tin hiểu được Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này dùng tánh điều phục tham sân si làm tánh. Dùng tướng xa lìa tham sân si làm tướng. Dùng trạng xa lìa tham sân si làm trạng. Dùng mạo xa lìa tham sân si làm mạo.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này dùng tánh điều phục tham sân si và không tham sân si làm tánh. Dùng tướng xa lìa tham sân si và không tham sân si làm tướng. Dùng trạng xa lìa tham sân si và không tham sân si làm trạng. Dùng mạo xa lìa tham sân si và không tham sân si làm mạo. Thiện

Hiện phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên tánh tướng trạng mạo như thế mới năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây rất sanh tin hiểu được.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế rất tin hiểu ấy, Bồ-tát Ma-ha-tát này sẽ tới chỗ nào? Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này sẽ tới Nhất thiết trí trí.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tới Nhất thiết trí trí ấy, Bồ-tát Ma-ha-tát này năng làm được chỗ về tới cho tất cả hữu tình?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế rất sanh tin hiểu, thời hướng tới được Nhất thiết trí trí. Nếu năng hướng tới được Nhất thiết trí trí thời là năng làm được chỗ về tới cho tất cả hữu tình.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này năng làm việc khó. Nghĩa là mặc áo giáp đội mũ trụ bền chắc như thế, rằng ta sẽ độ thoát tất cả hữu tình, đều khiến chúng được Niết-bàn rốt ráo. Mặc dù đối hữu tình làm việc như vậy mà trọn chẳng thấy thi thiết hữu tình?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này đã mặc áo đội mũ chẳng thuộc sắc cho đến thức. Vì có sao? Sắc cho đến thức đều rốt ráo vô sở hữu, chẳng Bồ-tát, chẳng áo mũ, nên nói áo mũ kia chẳng thuộc sắc cho đến thức. Như vậy cho đến Bồ-tát Ma-ha-tát này đã mặc áo đội mũ chẳng thuộc nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Vì có sao? Nhất thiết trí,

đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí đều rất ráo vô sở hữu, chẳng Bồ-tát, chẳng áo mũ, nên nói áo mũ kia chẳng thuộc nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đã mặc áo đội mũ chẳng thuộc ngã cho đến kiến giả. Vì có sao? Ngã cho đến kiến giả đều rất ráo vô sở hữu, chẳng Bồ-tát, chẳng áo mũ, nên nói áo mũ kia chẳng thuộc ngã cho đến kiến giả. Bồ-tát Ma-ha-tát này đã mặc áo đội mũ chẳng thuộc tất cả pháp. Vì có sao? Tất cả pháp đều rất ráo vô sở hữu, nên nói áo mũ kia chẳng thuộc tất cả pháp.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế năng mặc áo mũ bền chắc như vậy, rằng ta sẽ độ tất cả hữu tình đều khiến chứng được Niết-bàn rất ráo.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng mặc áo mũ bền chắc như thế, rằng ta sẽ độ tất cả hữu tình đều khiến chứng được vào Niết-bàn ấy, chẳng rơi Thanh văn và bậc Độc giác. Bồ-tát Ma-ha-tát này đối Thanh văn hoặc bậc Độc giác thấy không xú, không dung đọa được. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này đối hữu tình chẳng an lập phần hạn mà mặc áo mũ bền chắc như thế.

Phật bảo: Thiện Hiện! Người xem nghĩa nào mà khởi lời ấy, nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng mặc áo mũ bền chắc như thế chẳng rơi Thanh văn hoặc bậc Độc giác?

Bấy giờ, Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng vì độ thoát phần ít hữu tình mà mặc áo mũ bền chắc như thế, cũng chẳng vì cầu phần ít trí mà mặc áo mũ bền chắc như thế. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này khắp

vì cứu vớt tất cả hữu tình khiến vào Niết-bàn mà mặc áo mũ bền chắc như thế, chỉ vì cầu được Nhất thiết trí trí mà mặc áo mũ bền chắc như thế. Do nhân duyên đây chẳng rơi Thanh văn và bậc Độc giác.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Bồ-tát Ma-ha-tát này khắp vì cứu vớt tất cả hữu tình khiến vào Niết-bàn, chỉ vì cầu được Nhất thiết trí trí mà mặc áo mũ bền chắc như thế. Do nhân duyên đây chẳng rơi Thanh văn và bậc Độc giác.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất là sâu thẳm, không kể năng tu, không pháp sở tu, cũng không chỗ tu, cũng không do đây mà được tu tập. Sở dĩ vì sao? Chẳng phải trong nghĩa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây mà có chút phần thật pháp khá được gọi kể năng tu và pháp sở tu, hoặc chỗ tu tập, hoặc do đây tu.

Bạch Thế Tôn! Như tu hư không là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như tu pháp chẳng thật là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như tu tất cả pháp là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như tu vô sở hữu là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như tu không nhiếp thọ là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như tu pháp trừ khiến là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Phật hỏi: Thiện Hiện! Tu pháp nào trừ khiến là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Thiện Hiện thưa rằng: Tu trừ khiến năm uẩn là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu nội xứ là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu ngoại xứ là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu nội giới là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu ngoại giới là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ

**khiến sáu thức giới là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến
 sáu xúc là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu thọ là tu
 Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến sáu giới là tu Bát-nhã Ba-
 la-mật-đa. Tu trừ khiến bốn duyên là tu Bát-nhã Ba-la-mật-
 đa. Tu trừ khiến mười hai nhánh duyên khởi là tu Bát-nhã
 Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến ngã cho đến kiến giả là tu Bát-nhã
 Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-
 nhã Ba-la-mật-đa là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến
 nội không cho đến vô tánh tự tánh không là tu Bát-nhã Ba-la-
 mật-đa. Tu trừ khiến chơn như cho đến bất tư nghì giới là tu
 Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến bốn thánh đế là tu Bát-
 nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến bốn niệm trụ cho đến tám
 thánh đạo chi là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến bốn
 tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định là tu Bát-nhã Ba-la-mật-
 đa. Tu trừ khiến tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ
 định, mười biến xứ là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến
 không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn là tu Bát-nhã Ba-
 la-mật-đa. Tu trừ khiến Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa là
 tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến Cực hỷ địa cho đến
 Pháp vân địa là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến tất cả
 đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu
 trừ khiến năm nhãn, sáu thần thông là tu Bát-nhã Ba-la-mật-
 đa. Tu trừ khiến Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp
 Phật bất cộng là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến đại
 từ, đại bi, đại hỷ, đại xả là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ
 khiến ba mươi hai tướng, tám mươi tùy hảo là tu Bát-nhã Ba-
 la-mật-đa. Tu trừ khiến pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả
 là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến quả Dự lưu cho đến
 Độc giác Bồ-đề là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến tất
 cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng**

Bồ-đề là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Tu trừ khiến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu trừ khiến sắc, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí là tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nên nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế nghiệm biết Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát dù hành Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa mà không chấp trước, phải biết đây là Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển. Nói rộng cho đến nếu Bồ-tát Ma-ha-tát dù hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí mà không chấp trước, phải biết đây là Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển.

Lại nữa, Thiện Hiện! Có các Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng xem lời nói và giáo sắc của kia cho là chơn yếu, chẳng chỉ tin kia mà có sở tác, chẳng vì tham dục giận dữ ngu si kiêu mạn các lỗi làm tạp nhiễm, cũng chẳng vì kia dặt dấn nơi tâm. Có các Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng lìa Bồ thí cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Có các Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh, chẳng sợ, chẳng hãi, chẳng chìm, chẳng đắm, cũng chẳng lui bỏ sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vui mừng muôn nghe, thọ trì đọc tụng, thông lanh rất ráo, buộc nhớ suy nghĩ, như thuyết tu hành thường không chán mỏi. Phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển như thế, đời trước đã nghe bao nhiêu nghĩa thú Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, thọ trì đọc tụng, suy nghĩ đúng lý, tinh siêng tu hành tâm không chán

mỗi. Sở dĩ vì sao? Do Bồ-tát Ma-ha-tát này nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh, chẳng sợ, chẳng hãi, nói rộng cho đến như thuyết tu hành thường không chán mỗi.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh, chẳng sợ, chẳng hãi, chẳng chìm, chẳng đắm, cũng chẳng lui bỏ sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đồi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vui mừng muốn nghe, thọ trì đọc tụng, thông lanh rất ráo, buộc nhớ suy nghĩ, như thuyết tu hành thường không chán mỗi. Bồ-tát Ma-ha-tát này làm sao tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này tùy thuận nói luôn hướng tới đến vào Nhất thiết trí trí. Nên khởi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này làm sao tùy thuận nói luôn, hướng tới đến vào Nhất thiết trí trí hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tùy thuận nói luôn hướng tới đến vào không, vô tướng, vô nguyện, hư không vô sở hữu, không sanh không diệt, không nhiễm không tịnh; chơn như cho đến bất tư nghì giới không tạo không tác, như mộng cho đến như thành tầm hương hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Đây là Bồ-tát Ma-ha-tát tùy thuận nói luôn hướng tới đến vào Nhất thiết trí trí, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Như Thế Tôn nói, nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tùy thuận nói luôn hướng tới đến vào không, vô tướng, vô nguyện, nói rộng cho đến như thành tầm

hương hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, đây là Bồ-tát Ma-ha-tát tùy thuận nói luôn hướng tới đến vào Nhất thiết trí trí hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm ấy. Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là hành năm uẩn cho đến nhất thiết tướng trí chẳng?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng hành năm uẩn cho đến nhất thiết tướng trí. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này sở tùy thuận hướng tới đến vào Nhất thiết trí trí không kể năng tác, không kể năng hoại, không từ đâu đến, không đi đến đâu, cũng không sở trụ, không phương không cõi, không số không lượng, không qua không lại. Đã không số lượng qua lại khả được, cũng không năng chứng.

Thiện Hiện! Nhất thiết trí trí như thế chẳng thể đem năm uẩn chứng được, nói rộng cho đến chẳng thể đem nhất thiết tướng trí chứng được. Sở dĩ vì sao? Năm uẩn tức là Nhất thiết trí trí, nói rộng cho đến nhất thiết tướng trí tức là Nhất thiết trí trí. Vì có sao? Hoặc chơn như năm uẩn, hoặc chơn như Nhất thiết trí trí, hoặc chơn như tất cả pháp, đều một chơn như không hai không riêng. Nói rộng cho đến hoặc chơn như nhất thiết tướng trí, hoặc chơn như Nhất thiết trí trí, hoặc chơn như tất cả pháp đều một chơn như không hai không riêng. Vậy nên, Nhất thiết trí trí chẳng thể đem năm uẩn chứng được, nói rộng cho đến chẳng thể đem nhất thiết tướng trí chứng được.

--- o0o ---